

STICHTING BEHOUD DIERENWERELD VELUWE

Doel: Bescherming en behoud van alle op de Veluwe voorkomende diersoorten in hun natuurlijke omgeving, met inachtneming van de druk die een biotoop kan verdragen.

Bestuur: Voorzitter: H. Bonekamp tel. 055 3667617
Secretaris: H. Kats tel. 055 3558686
Penningmeester: H. Kerssen tel. 0321 323268
Lid: W. Fiets tel. 055 3556836
Lid: J. Rolfes tel. 055 5413909

Nieuwe donateurs aanmelden bij:

Secretariaat: POSTBUS 103
7300 AC APELDOORN
tel. 055-3558686

Donaties: tot 16 jaar f 7,50 minimaal
16 jaar en ouder f 10,00 minimaal
voor het leven f 250,00
giro nummer 1946458

Uitgave 1997.

STICHTING
BEHOUD
DIERENWERELD
VELUWE

UITGAVE 1997

Voorwoord	blz.	3
Eieren van ringslangen	blz.	4
De Veluwe nu en in 1918	blz.	5
Projekt Loenermark	blz.	9
"Natuurlijk" Modderbad voor hooglanders	blz.	10
De vleeerbietenhut	blz.	12
Jaarprogramma 1997	blz.	15
De bosuil	blz.	17
Bijzondere waarnemingen.	blz.	22
Verslag jubileumdag S.B.V.D.	blz.	24
Inzameling donateursdag	blz.	25
Vrijwilligerswerk in natuurgebieden 1997	blz.	26
Nestkasten Radio Kootwijk	blz.	28
Wat er verder gebeurde	blz.	29
Geen halfjaarlijkse info S.B.V.D.	blz.	31
Twee damherten verstrikt in draad	blz.	32

Tekeningen: H Bonekamp
Foto's: W. Fiets

De mens is het intelligentste van alle dieren en het meest dwaze.
Namens de dieren,
Diogenes (412 - 323 v.Chr.)

Het voortbestaan van de diersoorten op aarde is afhankelijk van de gevoelige balans van de natuur.
Tot nu toe hebben vele dieren de inbreuk van de mens op hun bestaan overleefd. Maar wanneer wij niet leren de dieren op hun juiste waarde te schatten en een plaats op deze aarde voor hen zeker stellen, bestaat het gevaar dat wij de rijke en kleurrijke wereld ontdoen van vele bewoners. Wij hopen en geloven dan ook dat u samen met ons, ons enthousiasme voor de dierenwereld in al zijn vormen kunt delen.

VOORWOORD.

door: Henk Bonekamp

Ik vluchtte sprak de kleine muis bij mijn geboorte reeds van huis en ook mijn broertjes en mijn zusjes hoe warmpjes ook en knusjes gaven het ouderhuis de bons want vader at beschuit met ons.

Kees Stip

Ik begin met bovenstaand versje om aan te tonen dat het menselijk ingrijpen in de natuur niet gering is te noemen. Als de wilde muizen al menselijke gewoontes gaan aannemen is het met onze wilde natuur slecht gesteld. Een van de zaken die afgelopen jaar onze aandacht trok waren de rellen rondom de jacht in de Koninklijke Houtvesterijen. Wij hebben als Stichting geen uitgesproken mening over jacht. Voorstander van plezierjacht zijn wij zeker niet. Tegenstander van beheersjacht zijn wij echter ook niet. Wij weten dat een stand van de wilde varkens zich in een jaar kan verdubbelen en dat helemaal niet ingrijpen hier in onze muizenatuur niet mogelijk lijkt. In de Wildbaan in Berg en Bos, waar overigens helemaal geen sprake is van "natuur", hebben we het afgelopen jaar een aanwas van 22 biggen gezien. Zoals u wellicht weet hebben 4 vrijwilligers van onze Stichting hier ook het afgelopen jaar weer in de weekeinden het "wild" bijgevoerd. Tevens hebben we op de woensdagavonden excursies gehouden t.b.v. het Lumidopubliek. Het voeren is niet de hoofdzaak. De hoofdzaak hier is voor ons het voorlichting geven aan het publiek over het wild in het bijzonder, maar vooral over de natuur in het algemeen. Een veel gestelde vraag is hier: "Wat doen jullie met al die biggen die hier geboren worden?" Als we dan, met enige uitleg en achtergrondinformatie, uitleggen dat het overschot door de gemeentelijke boswachters wordt afgeschoten blijkt ons bijna altijd dat niemand hier moeite mee heeft. Hieruit moge blijken dat ingrijpen in onze muizenatuur, hoe graag we ook anders zouden willen, vaak een bittere noodzaak is. Willen we heidevelden houden dan plaggen of maaien we. Willen we onze bossen een meer natuurlijk aanzien geven dan dunnen we veelal gericht op hier van nature voorkomende boomsoorten. Als Stichting zijn we bezig met het aanpassen van een oude voerhut in Berg en Bos t.b.v. de vleermuizen. Zo zijn er veel werkzaamheden die wij in de natuur verrichten om de natuur een bepaalde richting op te sturen. Het is echter wel een goede zaak om veel van deze acties met een kritisch oog te volgen. Dit doen we dan ook. We lezen veel tijdschriften, hebben veel contact met beheerders van natuurterreinen en gaan incidenteel naar een symposium.

Mede dankzij uw inzet en/of financiële bijdrage hebben we opnieuw in het afgelopen jaar weer veel kunnen doen. Ik ga niet over tot een opsomming daarvan. De jaaragenda geeft een goed beeld van onze activiteiten. Wij willen u allemaal danken voor uw inzet of bijdrage en wensen u allen een voorspoedig 1997 toe. Wellicht komen wij elkaar nog weer tegen in ons muizenhol, DE NATUUR.

EIEREN VAN RINGSLANGEN.

door: Wim Fiets.

Vaak ben ik in het bos waarbij allerlei zaken mijn aandacht trekken. Zo liep ik begin oktober 1995 in het Orderbos. Het was flink koud, er was nachtvorst geweest. Op een gegeven moment zag ik een ei liggen en realiseerde mij direkt "dit kan nooit, begin oktober". Het leek op een duivenei. Even verderop zag ik er nog meer waaronder ook enkele kapotte eieren. Duidelijk was te zien dat hier wilde zwijnen aan het wroeten waren geweest. Bij een nader onderzoek zag ik stukgebeten eieren en half opgevreten slangetjes liggen. Ik vond een hele tros eieren van een ringslang. Hoewel ik vermoedde dat het merendeel, zo niet alle slangetjes, in de eieren dood was door de varkens en de kou heb ik ze iets ingegraven en met zand toege-dekt. Uiteraard ben ik de volgende ochtend vroeg weer naar die plek toegegaan want ik was benieuwd of de varkens daar weer waren geweest. Opnieuw waren de eieren door de wilde zwijnen opgegraven. Helaas was op een enkel ei na alles opgevreten.

Wat er overgebleven is zijn bijzondere dia's met weer een verhaal.

DE VELUWE NU EN IN 1918

door: Henry Kats

Ieder jaar, als het maar even kan, ga ik wel ergens naar een boekenmarkt, of in Apeldoorn, of (m.i. de gezelligste boekenmarkt die ik ken) de eerste zondag in augustus op de kade langs de IJssel in Deventer. Het is bijzonder plezierig om te snuffelen tussen de enorme variatie aan boeken. Zo viel mijn oog op een boekje van D.J. van der Ven, "Ons mooie Nederland - Gelderland deel 3, De Veluwe, zomer 1918".

Onder andere een reden om het boekje aan te schaffen was een verhaaltje over de zandverstuiving bij Kootwijk waar men in 1897, nu dus 100 jaar geleden, begon deze zandgronden te bebossen om verstuiving tegen te gaan. Circa 14.500 ha bestond eind 18-eeuw uit open stuifzand. Maar --- toen werd er al rekening mee gehouden om een stuk zandverstuiving als natuurmonument te bewaren. Over dit gebied staat er het volgende vermeld (in de spelling van die tijd):

"Het woelige gebied der Veluwsche zandverstuivingen".

- Eeuwelang heeft de mensch op middelen gezonnen om het woelige stuifzand te beteugelen. Kapitalen aan energie, arbeid en geld heeft men in de loop der tijden verbruikt om de schrikbare uitbreiding van die wildwoeste zandzeeën tegen te gaan. Doch eerst de moderne heideontginning en een op wetenschappelijke gronden berustende bebossing hebben den gecultiveerenden mensch de overwinning gebracht, hebben het kwaad voor goed onschadelijk gemaakt. In het hart der uitgestrekste stuifzandgebieden, waar uren in den omtrek niets wilde groeien als de schamele woestijnplanten, in Kootwijk, heeft de staat eindelijk in 1897 een begin gemaakt met boschontginningen, welke zich steeds uitbreiden en al meer en meer het groen van spar en den brengen op de vastgelegde stuifkoppen van de zanden onder Stroe, Kootwijk, Hoog-Buurlo en Harskamp. Het eerste decennium der twintigste eeuw bracht ossen- en stoomploeg overal op de Veluwe, waar zóó krachtig ontgonnen werd, dat het Staatsboschbeheer reeds een zeer merkwaardig type van stuifzand als "natuurmonument" in zijn oorspronkelijken staat bewaard heeft. Steeds verder dringen de mijnhoutplantages (lees: grove den) de onvruchtbare zanden in, steeds meer wordt de eens onafzienbare heide verkaveld tot rogge- en aardappelakkers, want ieder is nu wel overtuigd dat vader Cats gelijk had, toen hij Prins Frederik Hendrik den raad gaf "maar dorre zanden" te krijgen om ze tot bosch te maken -.

't Is toch frappant dat je oog valt op een boekje waar een aantal zaken in staat die ook nu weer aktueel zijn. In datzelfde boekje staat een verhaaltje over de Eekers van de Veluwe waar het Sint-Janslot ter sprake komt.

Na een korte omschrijving betreffende dit Sint-Janslot zal ik wat nader ingaan op de Eekers van de Veluwe.

In de zomer van 1996 kwam het Sint-Janslot in het nieuws.

Begin van die zomer zijn vele eiken, die vrij laat uitliepen vanwege de bijzonder langdurige droogte, kaal gevreten door de rupsen van de kleine- en grote wintervlinder en de eikenbladroller. Na verloop van tijd herstelden de bomen zich weer door opnieuw blad te geven vanuit een tweede scheut die zich rond Sint-Jan (24 juni), na een korte groeipauze, ging ontwikkelen.

Bij vele bomen, vooral jonge, gebeurt dit kort na de langste dag. Dan begint een nieuwe fase in de jaarlijkse natuurcyclus. De lenteflora raakt uitgebleeid terwijl de echte zomerplanten beginnen te bloeien. Omtrent tachtig procent van de flora kan dan ook bloeiend worden aangetroffen. Normaal gesproken, als er al blad aan de bomen zit, is de ontwikkeling van deze loten nauwelijks waar te nemen tot --- er zich een situatie voordoet waarbij het eerste blad verloren gaat. Het is niet iets van deze tijd want vroeger gebeurde het ook wel dat er in het begin van de voorzomer door omstandigheden jonge bladeren afvielen of werden opgevreten.

Die Sint-Jansloten zijn jonge lichtgekleurde scheuten die vaak bij harde wind of een flinke regenbui afvallen. Het ene jaar zullen de bomen meer van deze scheuten vormen dan het andere, hetgeen inhoudt dat er het ene jaar wat meer kans is dat de jonge bladeren vroeg afvallen. Het schot, het geheel van jonge loten, is van jaar tot jaar dus verschillend. Soms heel krachtig, soms blijft het maar kort. Dit is dus geen indicatie dat de conditie van de boom slecht is. Mindere vitaliteit van bijvoorbeeld de eiken door milieu-invloeden laten zich meer zien in slechte bladerdaken, onder andere, door het onregelmatig uitlopen van knoppen.

De Eekers van de Veluwe.

In het boekje staat het volgende artikel:

- De eekers zelf zijn een stil volk, tot op het stugge af, en houden het Veluwsche boerensprekwoord hoog: " 't Is een heel praoter, die een zwieger overtreft". Het bedrijf van deze eenvoudige, doch tevreden categorie vaderlanders, waarin ze voor Nederland wel het monopolie zich hebben verworven, eischt een zeer lange dagwerkzaamheid, en van een achturigen arbeidsdag is dan ook bij de eekers geen sprake. Het "kloppen in 't Meibosch" is een echt seizoenwerk, want het moet worden uitgeoefend onder begunstiging van een z.g. "binnenwindje" bij groeizaam zacht weer, tusschen Mei en St Jan.

Want als met St. Jan (24 Juni) of reeds eerder met midzomerdag (21 Juni), de afgeknotte eikenstub weer zijn jong leven in een tweeden lentedrang wil uitvieren, en het St. Janslot met bruin-doorschemerende blaadjes opschiet in weinige weken tijds tot twijgen van wel 20-60 cm., dan moeten de "eekers"-families het hakbos uit zijn, daar beschadiging aan het teere, uitschietende eikengroen, zich na 8, 10 of 12 jaren wreekt in een verminderden opbrengst van het verjongde akkermaals-houtperceel -. Tot zover het boekje.

Ik kan me voorstellen dat termen als "akkermaals-houtperceel, eekers" en "houten" niet voor iedereen duidelijk zijn.

Sinds begin 1900 zijn deze, toen algemene, woorden buiten gebruik geraakt omdat eikenschors, dat vanaf ± 1600 gebruikt werd om leer te looien in de leerlooierijen, vervangen werd door de veel goedkopere synthetische looistoffen. Dit betekende het einde van deze cultuur. Een keer nog, begin jaren '40 was het actueel. Door de oorlog konden geen grondstoffen meer uit het buitenland komen en greep men weer terug op de oude methode. Na de oorlog kwam het "houten" tot 1963 nog sporadisch voor.

Eekers werden de mensen genoemd die het schors van de eikenstammen haalden. In het voorjaar wanneer de sapstroom in de bomen na de winter weer op

gang begon te komen, ging men op gezette tijd van huis om te "houten". Uit het eikenhakhoutbos of akkermaals-houtperceel werden stammetjes gehakt en op maat gezaagd, zes handen en drie vingers was de vastgestelde lengte. Een eekschiller bewerkte de stammetjes met een speciale hamer op een veldkei zolang totdat de schors losliet. Tijdens dit werk stond men vaak in een éénmansputje zodat men niet steeds in een gebogen houding hoefde te staan tijdens het kloppen. De losgeklopte schors werd voor de bereiding van "run" aan de leerlooierijen verkocht, terwijl het hout als zogenaamd talhout naar de bakkerijen ging. Deze "run" werd verkregen door het schors in speciale molens te malen. Alleen al bij Apeldoorn hebben minstens zes "runmolens" gestaan, aangedreven door waterkracht. Het produceren van eikenschors, de handel in huiden en de leerlooierijen waren nauw met elkaar verbonden en waren destijds van grote betekenis voor de Nederlandse industrie. In 1830 was er in Nederland niet minder dan 117.000 hectare hakhout op een totaal van 169.000 hectare bos. In de bossen rond Apeldoorn was er 1563 hectare eikenhakhout.

Er was sprake van een "eekersfamilie" want bij het "houten" ging bijna het hele huisgezin mee. Slechts oude mensen en kleine kinderen bleven achter en als er niemand was om voor de kleine kinderen te zorgen gingen ook die mee en werd er een wieg of kinderstoel geïmproviseerd, bijvoorbeeld in een kruiwagen.

Net zoals de houtskoolbranders dat deden bouwden de eekers hutten in het bos en verbleven daar zes tot zeven weken, tot St. Jan.

De hakhoutpercelen, die niet meer nodig waren, werden veelal omgevormd tot douglas of Japanse lariks-opstanden. Ook wel liet men de eikenhakhouttakken doorgroeien tot opgaande bomen, de zogenaamde eikenspaartelgenbossen. Ze werden dus niet afgekapt maar "gespaard". Eens in de acht jaar moet er gekapt worden aangezien de stronken het gewicht van de telgen niet meer kunnen dragen waardoor zo'n bosje in elkaar zou zakken.

De overgebleven eikenhakhoutbossen zijn in de laatste vijftig jaar niet meer gerooid en daardoor uitgelopen tot kromme eikenbossen. Als daar verder niets mee wordt gedaan dreigt er een stukje cultuurhistorie te verdwijnen. Een goed beheer van eikenhakhoutbos heeft ook voor vele diersoorten grote voordelen.

Met name ons grootste insect, het vliegend hert, is geheel afhankelijk van dood eikenhout. Door de wijze van beheer, waarbij dood hout in het bos achterblijft, vergroten we de levenskansen van dit insect. Mede door het bosbeheer in het verleden is de soort sterk terug gelopen. Gelukkig is men zeer recentelijk begonnen met deze eikenbossen gedeeltelijk weer te beheren als eikenhakhout. Als de stobben in het voorjaar uitlopen is dit voor het roodwild en reewild een uitbreiding van het voedselaanbod.

Zoals er 100 jaar geleden een stuk stuifzand werd behouden, waarvan wij nu nog steeds kunnen genieten, hopen wij dat men over 100 jaar hetzelfde kan zeggen over het eikenhakhoutbos.

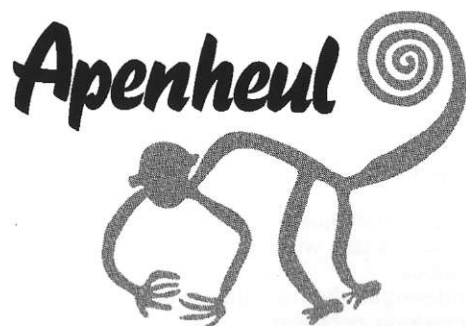
Naast de vele veranderingen die het huidige bosbeeld bepalen blijft er op deze wijze ook een stukje historie zichtbaar.

Op Apenheul leven ruim 350 apen vrij in het bos en blij tussen de bezoekers. Zonder gaas of tralies kijkt u niet met medelijden, maar met respect naar 21 soorten 'Ambassadeurs van het Regenwoud'.

Apenheul werkt mee aan tal van internationale fokprogramma's en ondersteunt diverse natuurbeschermingsprojecten in de tropen.

Voor fietsers en automobilisten staat Apenheul uitstekend aangegeven langs alle invalswegen van Apeldoorn, maar Apenheul is ook goed te bereiken met het openbaar vervoer.

**Iedere dag geopend van 1 april t/m 31 oktober.
Telefonische informatie: 055 3 57 57 57**

...het dierbaarste dierenbos van Nederland!

PROJECT LOENERMARK.

door: Henry Kats

Weer een project dat gerealiseerd is door extra giften van donateurs (en een goed beheer door onze penningmeester).

We konden f 2000,- overmaken naar de "Stichting Het Geldersch Landschap" waardoor het totale bedrag binnen was om een poel te laten aanleggen in de Loenermark. "Het Geldersch Landschap" heeft dit in haar kwartaaltijdschrift, jaargang 18 nr.2 zomer 1996, vermeld.

In het artikel op bladzijde 10 van ons boekje laat Gert-Jan Blankena, bioloog van de Gemeente Apeldoorn, u weten op welke wijze dit is gegaan en wat de belangen zijn van een poel op die plaats. Door een meevaller was het zelfs mogelijk om een tweede, kleinere, poel aan te leggen. Denk niet dat we dit alleen voor de daar aanwezige koeien hebben gedaan. Uiteraard maken de vele andere daar aanwezige dieren er ook gebruik van! Graag willen we iedereen die iets extra's heeft gedaan om dit te realiseren hartelijk danken! We kijken alweer uit naar een nieuw project dat zonder extra steun niet gerealiseerd kan worden.

"NATUURLIJK" MODDERBAD VOOR HOOGLANDERS

door: G.J. Blankena

Water is een schaars goed op de Veluwe. Meestal zit het diep en onbereikbaar in de bodem en is er heel wat graaf- of boorwerk voor nodig om het tevoorschijn te halen. Alleen langs de flanken van de stuwwal wil het water nog wel eens wat minder diep zitten en van dat feit hebben onze voorouders dankbaar gebruik gemaakt toen ze hun sprengen gingen graven. Maar als je een put midden op de Veluwe wilde aanleggen, was het zeer normaal dat je 30 of 40 meter diep moest gaan voordat je water aantrof. Zo is de beroemde Echoput meer dan 60 meter diep! Wel zijn er zo links en rechts allerlei kleine meertjes en heidevennen, maar die bestaan uitsluitend uit regenwater dat om de een of andere reden op die plek niet kan wegzakken. Dat kan een afsluitende leemlaag zijn, maar net zo vaak is het een laag ijzeroer die het water tegenhoudt. Maar in tijden van weinig neerslag vallen deze meertjes vaak wel droog. Water is natuurlijk van levensbelang voor allerlei dieren. Hoe kleiner het dier, hoe gemakkelijker hij het heeft: een regenplas of desnoods dauwdruppels zijn vaak voldoende. Maar naarmate het beest groter is, gebruikt hij meer water. Voor herten en wilde zwijnen zijn dan ook allerlei kunstmatige poelen aangelegd, waarin het regenwater wekenlang kan blijven staan.

HOOGLANDERS

Sedert een aantal jaren lopen er, in het kader van een natuurlijker bosbeheer, enorme koebeesten in het bos: de befaamde Schotse Hooglanders. Ondanks hun woeste uiterlijk zijn het gewone tamme koeien, die rustig 50 liter water per dag innemen. Of meer! Het spreekt vanzelf dat de modderige herten- en varkenspoelen niet in zo'n drankzucht kunnen voorzien. Dus was het nodig kunstmatige watervoorzieningen te plaatsen, zoals pompen en watertanks. Sinds enkele jaren mogen de Hooglanders ook in de Loenermark het bos beheren. Daartoe werd het raster op de grens van de Imbosch en de Loenermark in noordelijke richting verplaatst. Toch duurde het lang voordat de koeien hun nieuwe vrijheid gingen gebruiken; het zijn echte gewoontedieren. Maar wellicht dat een goede drenkplaats, waarin de beesten af en toe ook een lekker modderbad kunnen nemen, hun zou kunnen stimuleren?

GROOT GAT

Om die reden zocht het "Geldersch Landschap", de beherende instantie van de Loenermark, naar een geschikte plaats om een zo natuurlijk mogelijk meertje aan te leggen. Een lekker laag plekje, op slechts 35 meter boven NAP, werd voor dit doel geschikt bevonden. Wel zouden er vele honderden kubieke meters leem nodig zijn om het "ven" min of meer waterdicht te krijgen. Dat kost natuurlijk wel een paar centen, maar de natuurbescherming is heel creatief als het om geld gaat. En dus werd er, met subsidie van de NUON en de "Stichting Behoud Dierenwereld Veluwe", te bestemder plekke een groot gat gegraven. Op een gortdroog terrein waar 40 jaar geleden het stuifzand nog om je oren vloog. Tot stomme verbazing van iedereen werd het zand op één meter diepte vochtig. Nog een halve meter verder werd water aangetroffen. Hoe kan dat? Voorzichtig verder graven bracht een dikke grindlaag aan het licht.

Daaronder lag een laag leem. Dus is het hele zaakje uitgegraven tot op die leemlaag en ligt er nu een fraai, zeer natuurlijk ogend meertje. Zonder leem! En dat op 35 meter boven NAP! Na enig onderzoek bleek dat het meertje in een zogenaamd ijssmeltwaterdal is uitgegraven. Zo'n 120.000 jaar geleden, aan het eind van de voorlaatste ijstijd, smolten de geweldige massa's ijs en sneeuw geleidelijk aan weg. De permanent bevroren grond op de stuwwal ontdeedde oppervlakkig, en het smeltwater voerde zand, grind en leem mee.

GLETSJERS

In het begin van dit proces was hier blijkbaar langzaam stromend water aanwezig dat veel leem bevatte. Dat is zelfs aannemelijk doordat in ijs/sneeuw altijd wel leem of klei aanwezig is, zoals we ook nu nog goed kunnen zien bij de gletsjers in het hooggebergte. Waarschijnlijk kon het water niet goed weg, waardoor het stagneerde en de leem kon bezinken. In een latere fase stroomde het smeltwater over de stuwwal heen, waardoor deze snel uitschuurde. Eindelijk kon het water snel gaan stromen. Zand en grond werden meegesleurd, waarbij een deel van het grind werd afgezet. Op die manier ontstond op deze plaats een slecht doorlatende laag, waarop het regenwater stagneert. En de hoge heuvels in de omgeving kunnen voor een extra toestroom van water zorgen. Deze bijzondere samenloop van omstandigheden zorgt voor een zogenaamde schijngrondwaterspiegel. Het echte grondwater zit tientallen meters dieper. Leuk voor het "Geldersch Landschap", leuk voor de natuur. En..... voor de koeien. Want daar was het allemaal om te doen!

DE VLEERBIETENHUT.

door: Henk Bonekamp

Wat is dat nou weer, een vleerbietenhut, zult u denken. Het is een woordgrapje van een van de bestuursleden van de Stichting. Dit woord is inmiddels een begrip geworden binnen de ingewijden onder ons. Na het lezen van dit artikeltje zal het u duidelijk zijn wat er mee bedoeld wordt. Ergens in de zestiger jaren, de precieze datum kon ik niet achterhalen, besloot de Gemeente Apeldoorn tot het inrichten van een bosgedeelte in de Boswachterij Berg en Bos voor het houden van edelherten en wilde zwijnen. Dit om de bezoekers van het park Berg en Bos de mogelijkheid te bieden om dit wild in min of meer natuurlijke toestand te kunnen bekijken. Deze voorziening zou tevens de rustgebieden in de omgeving ontlasten. Het publiek kon hier op een makkelijke manier wild observeren en hoefde derhalve de natuurgebieden niet in te trekken. Twaalf hectare bos werd hiertoe van een wildkerende afrastering voorzien. Zes t.b.v. de edelherten en zes voor de wilde zwijnen. Er werden 2 wilddakkertjes aangelegd. Er kwam een voerhut voor de herten en, daar heb je hem, een bietenhut voor de opslag van uiteraard bieten en ook aardappels t.b.v. de wilde varkens. Deze hut moest uiteraard vorstvrij zijn. Hiertoe werd hij in een bestaande voormalige stuifzandrug ingegraven. De onderbouw bestond uit een stenen muur van ongeveer een meter hoog. De bovenbouw werd van hout, afgedekt met plaggen. Tot het begin van de jaren negentig heeft dit alles hier prima gefunctioneerd. Duizenden mensen hadden inmiddels, door de jaren heen, genoten van het wild. Het raster rond de wildbaan was echter inmiddels nodig aan vervanging toe. Dan komt de vraag, wat te doen. Een probleem van deze wildbaan was namelijk dat er een pittige wandeling nodig was om een en ander te bereiken. Uiteindelijk werd besloten om een geheel nieuwe baan in te richten en wel achter de speelweide van park Berg en Bos, dicht bij de hoofdingang van het park. In 1992 kreeg dit plan gestalte. Het verplaatsen van het wild is nog een verhaal apart. We hebben de hekken van de oude hertenbaan gewoon open gezet, de voerbakken elke 2 weken een eindje verplaatst in de richting van de nieuwe baan. De herten kwamen elke dag trouw aan de bak. Na ongeveer 2 maanden stonden de bakken in de nieuwe baan. Toen de herten bij de bak stonden hebben we het hek dicht gedaan. Een jong hert hebben we verspeeld. Dat schijnt nog in het aangrenzende Orderbos rond te zwerven. De varkens hebben we 2 dagen niet gevoerd en daarna het hek los gezet. Kippenvleugels voerend vanuit de aanhanger liepen de meeste varkens achter de boswachter aan richting nieuwe baan. Enkele varkens kozen de vrijheid, maar de meeste zaten in de nieuwe baan. "Operatie Noach" was gelukt. Hierna kon de oude wildbaan ontmanteld worden. Wat bleef was de bietenhut. Aanvankelijk waren hier geen plannen voor. Het erlangs lopende pad, waar vroeger de bezoekers met grote aantallen overkwamen, werd aan de openbaarheid onttrokken door er enige dode bomen over te trekken. Hierdoor kwam de bietenhut midden in een 12 ha groot "rustgebied" te liggen. De boswachter van het gebied, Joop Schoneveld, kwam met het idee of de Stichting er iets in zag de hut te renoveren ten behoeve van vleermuizen. Zo begon het project "vleerbietenhut".

De boswachterij zou de materiaalkosten tot een bepaald bedrag voor haar rekening nemen en de Stichting doet de werkzaamheden. Hiermee werd in 1995 een begin gemaakt. Er werd een werkgroep gevormd die zich eerst heeft georiënteerd betreffende winterverblijven voor vleermuizen. In een later stadium is de vleermuizen-specialist Ruud Kaal bereid gevonden de groep verder te adviseren. Veel graaf- en metselwerk was het gevolg. Gekregen oude stenen zijn door een van de vrijwilligers op de plek gebracht. De rest is keurig door personeel van de boswachterij bij de vleerbietenhut neergezet.

Er bleek nog een groot aantal betonpalen in de boswachterij aanwezig te zijn. Deze worden als dakplaten benut. Met oude klinkers, stenen en tegels worden, in de bestaande hut, ruwe muren gemetseld om het dak te dragen. Het geheel wordt weer bedekt met grond. Het eerste jaar overwinterde er reeds een aantal vlinders in de half-afgebouwde hut. In de zomer van 1996 werd er verder gebouwd en in 1997 hopen we de hut af te krijgen. Wellicht hangen er in de toekomst vele vleermuizen te winterslapen. Nu reeds heeft een aantal van onze vrijwilligers daar nuttige en plezierige zaterdagdagen doorgebracht. De werkgroep is inmiddels zo enthousiast dat ze graag een mooie, gemetselde, voorgevel wenst. Het bestuur heeft dan ook besloten het geld dat tijdens ons 10-jarig bestaan spontaan is ingezameld (zie blz.25) hiervoor beschikbaar te stellen. Voorwaar een goede actie.

TUINBEURS VOOR GELDERLAND

TUINONTWERP

ROTSTUINEN

TERRASSEN

VIJVERS

SERRES

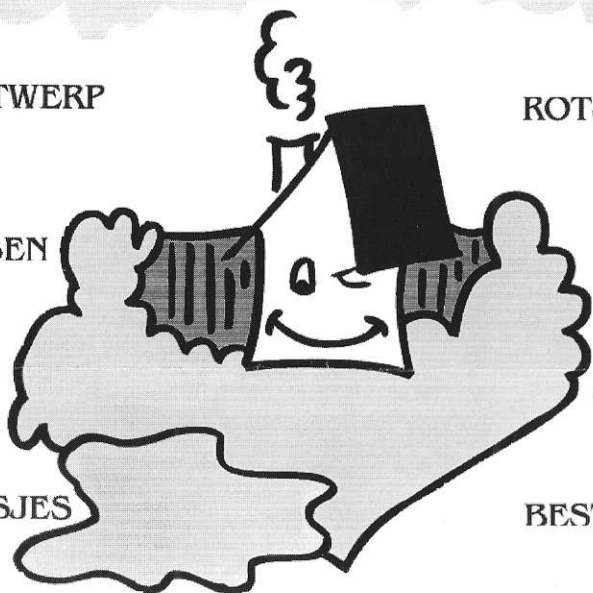
GAZONS

TUINHUISJES

BESTRATING

SIERHEKKEN

BLOEMEN

VRIJDAG	ZATERDAG	ZONDAG	MAART
14	15	16	
12.00-22.00	10.00-18.00	10.00-18.00	1997

RIJNHAL ARNHEM

JAARPROGRAMMA 1997

Om onze wildspeurtochten in goede banen te leiden zijn er enkele spelregels ingesteld. In uw eigen belang dient u zich hieraan te houden.

Voor de wildspeurtochten geldt het volgende:

- Zorg voor onopvallende kleding;
- Doe van te voren niet allerhande "geurtjes" op;
- Bij een fietstocht: Zorg dat uw fiets in orde is (geen piepende remmen of aanlopende delen);
- Maximaal aantal deelnemers 15;
- Neem een goede verrekijker mee.

Voor alle wildspeurtochten/burltochten en excursies dient u zich minimaal 2 dagen van tevoren op te geven, daar anders niet gegarandeerd kan worden dat u mee kunt.

- 14,15, 16 maart: **Tuinbeurs in de Rijnhal te Arnhem.**
Wederom zullen wij hier met onze stand aanwezig zijn.
- 5 april: **Wildspeurtocht op de fiets.**
Vertrek om 17.30 uur bij de Echoput.
- 3 mei: **Excursie Wekeromse Zand.**
Verzamelen om 9.45 bij de Nederlands Hervormde kerk aan de Edeseweg in Wekerom.
- 30, 31 mei en 1 juni: **Game Fair in het park Berg en Bos te Apeldoorn.**
- 7 juni: **Wildspeurtocht-wandeling.**
Vertrek om 05.15 uur tegenover de Kampsteeg in Hoog Soeren.
- 5 juli: **Excursie Boswachterij Ugchelen-Hoenderloo**
(voormalig Staatswildreservaat).
Onder leiding van de boswachter van dit gebied zullen we deze streek gaan verkennen. Verzamelen om 08.00 uur halverwege de Hoog-Buurloseweg, tegenover het boswachtershuis. De Hoog Buurloseweg is een zijweg van de weg Apeldoorn-Hoenderloo- Ede. Ongeveer 200 meter ten noorden van de afslag naar de A1 vindt u de afslag Hoog Buurlo. Na ruim 2 km gaat deze weg over de A1 heen en vindt u de verzamelplaats na 500 meter.
- 2 augustus: **Wildspeurtocht op de fiets.**
Vertrek om 06.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het Boshuis in Gortel.

- 6 september: **Excursie Vierhouterbos.**
Verzamelen om 09.45 uur op de parkeerplaats langs de weg Vierhouten-Emst, nabij het wildrooster bij Vierhouten.
- 26 september: **Burltocht, wandeling.**
Vertrek om 21.00 uur vanaf de parkeerplaats bij de Echoput.
- 27 september: **Bijenmarkt Eerbeek.**
Ook hier zullen wij dit jaar weer met onze stand staan.
- 30 september: **Burltocht.**
Zie 26 september.
- 4 oktober: **Excursie Niersen/Motketel.**
Verzamelen om 09.30 op de kruising Elbugerweg/Elspeterweg nabij het gehucht Niersen.
- 1 november: **Dia-lezing door G. Maassen**
De heer Maassen is een deskundige van de Kroondomeinen. Hier weet hij zeer veel en boeiend over te vertellen.
plaats: Dorpshuis "Ugchelens Belang", Bogaardslaan 81 te Ugchelen (Apeldoorn) . Aanvang 14.00 uur.
- 7 februari 1998 : **Dia-lezing door Ruud Knol.**
De lezing gaat over de wilde orchideeën van West-Europa.
Aanvang 14.00 uur in dorpshuis "Ugchelens Belang", Bogaardslaan 81 te Ugchelen (Apeldoorn).

Vertrek locaties:

Echoput, gelegen aan de oude weg Apeldoorn-Amersfoort, nabij de afslag Hoog Soeren.

Boshuis Gortel, komende vanuit Niersen volgt u de weg naar Gortel. Waar de weg rechtsaf gaat naar Gortel moet u rechtdoor en komt dan vanzelf bij de parkeerplaats. Als u vanuit Gortel komt, gaat u bij het einde van de weg bij de T-splitsing rechtsaf.

Alle wandelingen/excursies/wildspeurtochten zullen ongeveer 2 uur duren, wat echter niet wil zeggen dat u dan konstant wandelt of fietst. We zullen rustig aan doen en regelmatig rusten, zodat het voor iedereen leuk blijft.

Verplicht aanmelden voor alle wildspeurtochten/burltochten en excursies tenminste 2 dagen van tevoren alsmede verdere informatie bij:
Dhr. H. Kats, tel: 055-3558686

DE BOSUIL

door N. Roelofs

Ongeveer 60 miljoen jaar geleden vlogen de eerste uilen.

Uilen stammen uit de orde Strigiformes met 2 families en subfamilies. Wereldwijd kennen we 22 geslachten uilen, waarbinnen circa 123 soorten zijn te onderscheiden, maar dit is niet uitputtend.

In dit artikel beperk ik me tot de oorsprong en een aantal markante kenmerken van een van de meest boeiende uilen, namelijk de **Bosuil**.

Bosuilen zijn onder te verdelen in maar liefst 11 soorten, maar het lijkt me het best om u wat te vertellen over de bosuil, die in ons mooie Nederland, zeker ook op de Veluwe, vrij algemeen voorkomt. Al zien we ze sporadisch (nacht-dier) toch zijn ze dikwijls ook bij u in de buurt te bespeuren.

Systematische plaats van de bosuil.

Klasse AVES	= Vogels
Orde	= Strigiformes (uilen)
Familie	= Strigidae
Subfamilie	= Striginae = oor- en bosuilen
Geslacht	= Strix = bosuilen
Soort	= Strix Aluco ofwel Bosuil

Ecologische plaats van de bosuil.

Ook de bosuil neemt bij schemer en in de nacht de plaats in die de roofvogels overdag innemen. In Nederland is de bosuil de grootst voorkomende uil, met een lengte van circa 42 cm, vleugelspanwijdte van circa 95 cm en z'n gewicht van circa 550 gram. Sporadisch wordt de laatste tijd in Nederland ook de OEHOE (Bubo Bubo) waargenomen en men verwacht dat deze reuze-uil in de toekomst ook op de Veluwe zal wonen en jagen.

Biotoop.

De biotoop is de plaats waar een dier of een plant geheel in zijn omgeving is ingepast. Bosuilen hebben een eigen territorium, verdeeld over het land, zodat onderlinge concurrentie, om voedsel en nestplaatsen, wordt voorkomen.

Bestandsvariëaties bosuil.

In de IJstijd zo'n 10.000 jaar geleden; werd de Bosuil tot in enkele loofbosrelicten teruggedrongen. Hij leeft dus met name in loofbosgebieden. Zo'n 5000 jaar geleden, voor het begin van onze jaartelling, bevatte ons land een zodanig groot aantal loofbossen, dat aangenomen mag worden dat de Bosuil hier voorkwam. Omstreeks het jaar 0 was de Bosuil vermoedelijk de meest voorkomende uilensoort in Nederland.

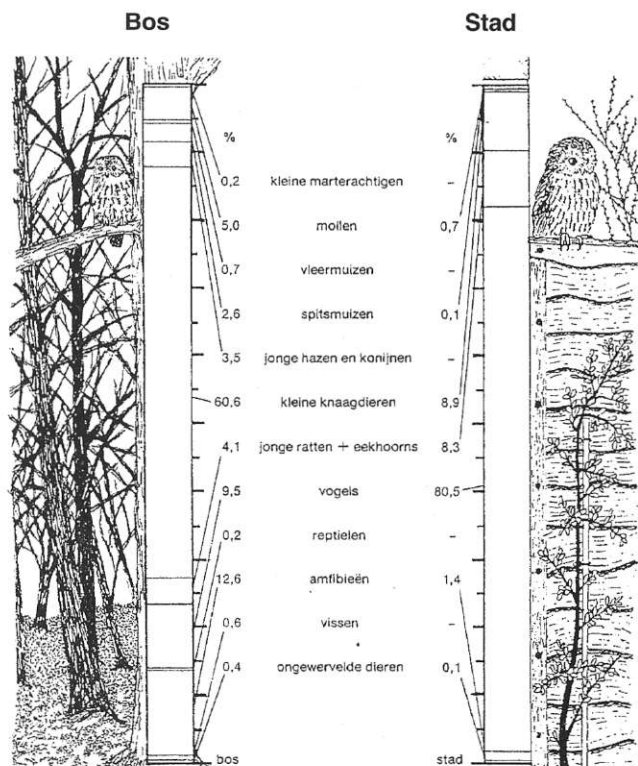
Vroeger kwam de Bosuil ook voor in de directe omgeving van dorpen, maar door het ontstaan van grotere, vooral stenen bouwwerken en voortgaande ontbossing verscheen ook de kerkuil in ons land. In de directe omgeving van de mens nam de Kerkuil langzaam de plaats van de Bosuil in. Pas vanaf de 2e Wereldoorlog werden er meer loofbossen aangeplant en in 1970 bestond ongeveer 17% van de Nederlandse bossen uit loofbomen.

Populatie.

Volgens de S.O.V.O.N.-broedvogel kartering in 1973 kwamen er toen circa 2500-3000 Bosuilen paren in Nederland voor. Dat is te danken aan flexibiliteit van deze prachtige uil. Zij komen dus voor in met name loofbossen (gemengde bossen), in open parklandschappen/knotwilgrijen en zelfs in stadsparken in de steden.

Menu.

Het dagelijkse voedsel bestaat grotendeels uit kleine knaagdieren, maar de menukaart van een in het bos levende bosuil ziet er totaal anders uit dan de menukaart van de Bosuil in het stadspark.

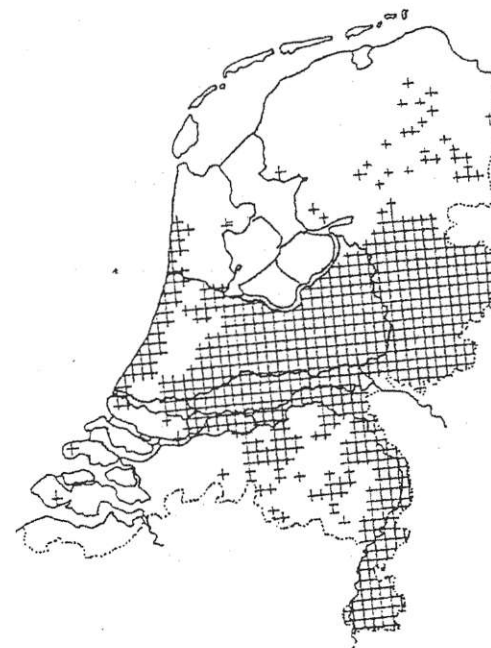

Verspreiding Bosuil in Nederland.

Zij komen voor in:

- duingebied West Nederland
- gebied bij de grote rivieren
- in het midden en in het oosten van ons land.

Op onderstaande kaart van Nederland is aangegeven waar de uilen zich bevinden.

Verspreiding over de wereld.

Hoofdzakelijk komen ze voor in streken met een gematigd of continentaal klimaat met liefst een jaarlijkse neerslag van meer dan 500 mm. Er bestaan twee, door woestijnen gescheiden, voortplantingsgroepen, maar er bestaat geen uitwisseling. Wel kunnen er verschillen in erfelijke aanleg ontstaan.

Lichaamsbouw Bosuil.

Het skelet is uiterst effectief gebouwd en weegt weinig. Veel botten zijn hol en het botweefsel is met lucht gevuld. Ze hebben een dik maar los verkleed, de uil lijkt groter dan hij in werkelijkheid is. Het lijkt of de kop een kwart van zijn totale omvang uitmaakt. Ze hebben een kleine schedel met zeer grote oogkassen en een relatief klein hersengedeelte.

Ontwikkeling van kuikens in het nest.

Na een broedduur van 28-30 dagen worden de jongen geboren. De kuikens moeten twee dagen hard werken om uit de eischaal te komen. De eitand is de harde hoornpunt op de bovensnavel en valt binnen enkele dagen af. Het wijfje moedigt de jongen aan, eet de eierschalen op en houdt de kuikens warm.

De geluiden van de bosuil.

Het reukvermogen is slecht. De bosuil is bijna alleen in de nacht actief, daarom zijn alleen akoestische signalen zinvol. De in bosgebieden levende uilensoorten zijn vocaal actiever dan soorten in de meer open biotopen. De bosuil is de meest muzikale uil ter wereld en kent de grootste variatie aan geluiden. De intensiteit van het "roepen" verschilt in het jaar. De verschillende geluiden hebben een verschillende betekenis en minimale frequentie-verschillen worden goed waargenomen. Ondanks veel onderzoek zijn nog lang niet alle bosuil-geluiden beschreven en met zekerheid geïnterpreteerd.

Zintuigen.

Bij uilen is het hoorcentrum bijzonder groot, de geluidstonen worden aan dit centrum doorgegeven. De bosuil neemt geluiden waar onder de drempelwaarde van de mens. De mens zou het zwakste geluid dat de bosuil kan horen 100 x moeten versterken om waar te nemen. Mogelijk kan de uil de afstand tot de geluidsbron bepalen.

De gezichtszin:

Uilen moeten de afstand tot de prooi nauwkeurig kunnen vaststellen, waar de mens niets meer ziet ontgaat de uil nog niets. Bosuilogen zijn optimaal aan de nachtelijke levenswijze aangepast. Het oog-lens-systeem is te vergelijken met het lens-systeem van een spiegelreflex-camera.

Agressiviteit van de bosuil.

Het contact met de bosuil kan gevaarlijk zijn, vooral wanneer ze jongen hebben. De afweermethode is uitermate effectief, dus oppassen geblazen.

Slot.

Met dit artikel hoop ik een beeld te hebben geschetst van het bestaan en de leefwijze van deze boeiende vogel in ons mooie groene Nederland.

BIJZONDERE WAARNEMINGEN.

door: Henry Kats en Wim Fiets

Vorig jaar hebben we een oproep geplaatst waarin wij u vroegen om allerlei bijzondere waarnemingen aan ons door te geven. De terreineigenaren zijn geïnteresseerd in wat er in hun gebied omgaat. Het zou mogelijk kunnen zijn dat er bepaalde maatregelen voor een gebied genomen moeten worden naar aanleiding van uw waarnemingen. Vanwege het risico van verstoring geven wij geen exacte beschrijving van de gebieden waar de waarnemingen zijn gedaan.

In het afgelopen jaar zijn onderstaande meldingen bij ons binnen gekomen:

-Berg en Bos: In een ouder wordend beukenbos, een broedpaar zwarte spechten. Door gewijzigde inzichten van bosbeheer kunnen we dit in de toekomst vaker verwachten.

Eveneens is de Groene Specht regelmatig gesignaleerd. Hopelijk zal de biotoop ook voor deze specht zo verbeteren dat hij vaker wordt waargenomen.

- Busloo: In de omgeving van Busloo is een broedgeval van de Zwarte Wouw waargenomen.

- Orderbos: Regelmatig een hert waargenomen dat bijzonder tam bleek te zijn en tot op enkele meters afstand te benaderen was.

- Berg en Bos: Tijdens de zwartwildtellingen in mei is er een boommarter gezien.
- Vierhouterbos: Tegen de schemering is er een jonge boommarter waargenomen.
- Orderbos: Eieren van een ringslang. Zie artikel op bladzijde 4.
- Gemeente Apeldoorn: Januari 1996, Veenhuizerweg 88, in de tuin bij de fam. Testerink zijn in een blauwspaar direkt naast het huis 6 ransuilen komen zitten. Door stadsuitbreiding zijn huis, boom en ransuilen inmiddels verdwenen.

- Noorderheide: 30 maart, Twee damherten met hun gewei verstrikt geraakt. Zie artikel op bladzijde 32.

Met dank aan alle mensen die de moeite hebben genomen om de bovenstaande gegevens beschikbaar te stellen. In een aantal gevallen zijn de terreinbeheerders op de hoogte gebracht. Zeker wat betreft de damherten zijn er direct maatregelen genomen door Staatsbosbeheer om herhaling te voorkomen.

Graag willen wij u opnieuw uw medewerking vragen om bijzondere waarnemingen door te geven aan ons secretariaat (tel: 055-3558686, overdag 055-5213024).

VERSLAG JUBILEUMDAG S.B.D.V.

door: Joop Frenay

Hierbij een kort verslag van de jubileumdag in verband met het 10-jarig bestaan van de S.B.D.V. (4 juni 1996) Het werd gevierd op 1 juni 1996 in en bij het Kasteel Doorwerth met zijn prachtige ligging en mooie omgeving. Wij arriveerden om \pm 09.40 uur. Bij de ingang werden wij ontvangen door dhr. H. Kats. Hij wees ons de weg naar de educatieve zaal die de vereniging ter beschikking had gekregen. Deze zaal was wel heel hoog gelegen dus was het klimmen geblazen. Eenmaal boven gekomen werden we ontvangen met koffie en cake. Om 10.30

uur was er een welkomstwoord door de waarnemend voorzitter dhr. H. Kerksen. De voorzitter, dhr. H. Bonekamp, kon helaas niet aanwezig zijn door zijn werkzaamheden in het park "Berg en Bos" te Apeldoorn. Dhr. Kerksen memoreerde bij zijn welkomstwoord over het ontstaan van de S.B.D.V. en over de betrokkenheid van de diverse mensen in het verleden. Verder gaf hij een overzicht van het programma voor deze dag. De rondgang door het kasteel zou in twee groepen gebeuren omdat anders de groep te groot werd. Ik was bij de eerste groep. Dhr. S. Fuchs leidde ons rond door het kasteel. Dit was heel interessant omdat dhr. Fuchs bijzonder veel wist over de historie en dit ook heel goed kon overbrengen op de geïnteresseerde toehoorders. Bij terugkomst wachtte ons een lunch die aangeboden werd door de S.B.D.V. Na de lunch stond er een excursie op het programma over het landgoed Duno geleid door hr. Zwaaneveld, jachtopzichter aldaar. Dhr. Zwaaneveld sprak vol liefde over zijn landgoed waar hij de verantwoording over heeft. Hij liet ons de prachtigste plekjes zien. De vergezichten waren ook heel mooi, een kenmerkend landschap met veel hoogteverschillen. Dus klimmen -- maar, dit klimmen was zeer de moeite waard. Bij terugkomst op het kasteel wachtte ons de borrel. We kunnen zeker spreken van een geslaagde dag die goed georganiseerd was met veel variatie in het programma. Het bestuur kan terug kijken op een geslaagd evenement dat de donateurs niets heeft gekost. Mijn compliment daarvoor!!

Aangezien er door het bestuur toch wel kosten aan verbonden waren hebben wij als teken van waardering voor het bestuur spontaan besloten een inzameling te houden onder de aanwezige leden. In een korte tijd leidde dit tot f 270,- .

Het bestuur mocht dit voor een doel besteden dat ze zelf kon uitzoeken. Nu kon de dag helemaal niet meer stuk. Tevreden gingen de mensen huiswaarts. Misschien een vervolg volgend jaar ??

Een tevreden donateur, Joop Frenay
Fregat 35
3232 CH Brielle

INZAMELING DONATEURSDAG

door H. Kerksen

Op de donateursdag van 1 juni 1996 werd door onze donateurs spontaan een inzamelingsactie gehouden. Deze bliksemactie leverde maar liefst ruim 270 gulden op. Na ampele overwegingen heeft het bestuur besloten dit geld te gebruiken voor de voorgevel van de "vleerbietenhut". (Zie elders in dit blad). Het ligt in de bedoeling deze voorgevel van steen te maken met daarin een "eerste" steenlegging met inscriptie.

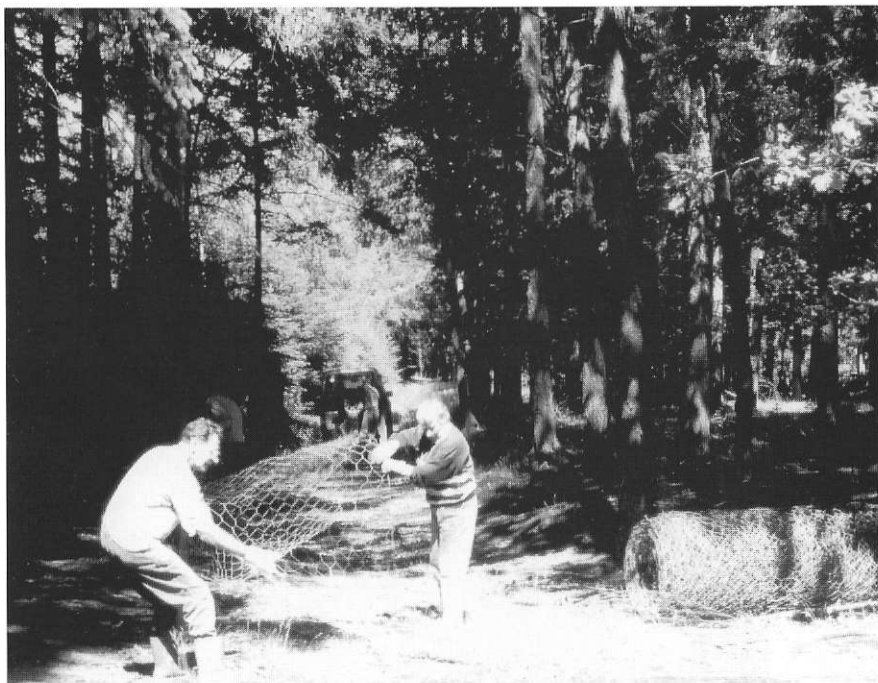
VRIJWILLIGERSWERK IN NATUURGEBIEDEN 1997.

Wij willen u graag in de gelegenheid stellen om mee te doen met een of meer vrijwilligersprojecten. Het is de bedoeling dat we diverse werkzaamheden verrichten die anders niet uitgevoerd zouden worden (zie onderstaande beschrijving). Dit in goede samenspraak met het personeel van Staatsbosbeheer, de Gemeente Apeldoorn en de Stichting "Het Gelders Landschap". De ervaring leert dat het bijzonder plezierig is om op deze wijze in de natuur bezig te zijn. U zult wellicht denken: Ik werk de hele week al, zaterdags wil ik vrij zijn". Het contact met de natuur en het genieten van waarnemingen (reptielen, amfibieën, grofwild, insecten, vogels, bijzondere planten e.d.) maakt deze "werktijd" ruimschoots goed.

Overzicht van de diverse projecten en data (op zaterdagen) wanneer en waar er gewerkt wordt.

Tongerense heide: (terreingids Het Gelders Landschap blz.118). Een prachtig gebied van droge- en natte heide, waar wij zorgen voor de verwijdering van spontaan gegroeide grove-den, berk e.d. Er wordt gewerkt van 09.00 uur tot ± 12.00 uur.

Data: 22 februari, 21 juni, 18 oktober, 29 november 1997 en 17 januari 1998. Verzamelen op de parkeerplaats aan de weg Vierhouten - Emst, ter hoogte van Gortel.

Vierhouterbos/Noorderheide (S.B.B.): Op de Noorderheide (reservaat) zijn we bezig diverse cultuur-historische waterlopen te restaureren en grafheuvels te ontdoen van opslag. In het aangrenzende Vierhouterbos helpen we Staatsbosbeheer met allerlei hand- en spandiensten. Er wordt gewerkt van 09.00 uur tot ± 15.00 uur. Data: 22 maart, 23 augustus en 15 november 1997 en 28 februari 1998. Verzamelen op de parkeerplaats aan de weg Vierhouten - Emst, bij de ingang van het Vierhouterbos.

Zandhegge: (terreingids Het Gelders Landschap blz.131). Een, niet voor het publiek toegankelijk, terrein met een historische zandstuifwal en twee heideveldjes. Evenals de Tongerense heide zorgen we dat opslag van deze heideveldjes wordt verwijderd. Er wordt gewerkt van 09.00 uur tot ± 12.00 uur. Data: 17 mei en 13 december. Verzamelen bij de slagboom van Het Gelders Landschap (ingang Zandhegge), halverwege de Greutelse weg in Wenum/Wiesel.

Park Berg en Bos, Gemeente Apeldoorn: Winterverblijf voor vleermuizen afbouwen (zie blz 12). Er wordt gewerkt van 09.00 uur tot ± 12.00 uur.

Data: 19 april, 19 juli en 13 september. Verzamelen bij de personeelsingang van Berg en Bos aan de Asselsestraat, eerste hek rechts (vóór de jeugdherberg).

U dient zelf voor werkhandschoenen, koffie en eventuele lunch e.d. te zorgen !!!

Als blijkt dat zich te veel vrijwilligers voor een project hebben aangemeld of dat er, gezien de werkzaamheden, een beperkt aantal vrijwilligers nodig is, krijgt u daarover zo spoedig mogelijk bericht.

Mocht u op een opgegeven datum niet kunnen wilt u dan zo vriendelijk zijn dit telefonisch te melden aan een van onze bestuursleden? We behoeven dan niet onnodig te wachten op de verzamelplaatsen. (Telefoonnummers staan op de achterpagina van ons boekje).

Indien u aan een project wilt meewerken kunt u dat aangeven op bijgaand formulier en dit formulier opsturen naar ons postbusnummer (vergeet niet de data voor uzelf te noteren alvorens u het verstuurt). Wij rekenen dan op uw aanwezigheid.

Henry Kats, secretaris S.B.D.V.

NESTKASTEN RADIO KOOTWIJK

door J. Rolfes

In ons nestkastengebied bij Radio Kootwijk hebben in het afgelopen broedseizoen weer verschillende vogels gebroed. Geteld werden:

- 100 paar koolmezen met 683 jongen;
- 17 paar pimpelmezen met 174 jongen;
- 41 paar bonte vliegenvangers met 200 jongen;
- 7 paar boomklevers met 29 jongen;
- 2 paar gekraagde roodstaarten met 9 jongen.

Tijdens de controles werden door onze vrijwilligers ook nog andere dieren waargenomen zoals de houtsnip, edelherten, reeën, adders, wilde zwijnen en roofvogels waaronder de buizerd en de sperwer.

Gegevens, van de inventarisaties in het broedseizoen, worden verzameld en doorgezonden naar de SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) Tevens wordt dit medegedeeld aan KPN (PTT-Telecom, terreineigenaar). Zo werkt de Stichting mee aan het landelijke overzicht van broedvogels.

Mochten er donateurs zijn die willen meewerken om nestkasten te gaan controleren (ongeveer 7 controles per broedseizoen) dan kunnen zij zich opgeven bij het secretariaat.

WAT ER VERDER GEBEURDE.

door: Wim Fiets en Henry Kats

Evenals de vorige jaren hebben we, in samenwerking met de boswachterij Berg en Bos te Apeldoorn, excursies georganiseerd tijdens het Klank- en Lichtspel Lumido. Op de woensdagavonden kon het publiek mee met een excursie door het bos. We voerden dan tevens de wilde zwijnen en de edelherten in de wildbanen. Terwijl een van ons de beesten voerde gaf de ander uitleg over wildbeheer en de levenswijze van deze dieren. Daarna werd de excursie vervolgd waarbij er regelmatig zwartwild, reewild en af en toe een vos gezien werd. Met name de uitleg over de cultuur-historie van het gebied werd bijzonder gewaardeerd waarbij men veel belangstelling had voor de getoonde voorwerpen uit het verre verleden.

Een gevolg van onze vrijwilligerswerkzaamheden was een dia-lezing en een excursie voor de vrijwilligers van Ouwehands Dierenpark in Rhenen.

Een van onze vrijwilligers behoort ook tot de vrijwilligersgroep van dit dierenpark. Van het een komt het ander dus werden we op een dag opgehaald en hebben daar een dia-lezing gehouden over de droge- en natte heide met zijn flora en fauna. Vervolgens zijn we in colonne naar de Uddelerheide gegaan om daar in de praktijk te zien waar de lezing over ging. Een fijne lezing en excursie met zeer gemotiveerd publiek.

In Hoenderloo hebben we voor gasten van camping "De Pampel" een aantal dialezingen gehouden over "Camouflage". Ook dit werd door ouderen en kinderen met enthousiasme ontvangen.

Een medewerker van de Stichting Wisselwerk was geattendeerd op onze Stichting en wat we zoal deden. Aangezien deze Stichting geheel belangeloos iedere maand iets organiseert voor de bejaarden uit de wijk "De Maten" in Apeldoorn,

kwam hij met het verzoek of wij een praatje konden houden over de dieren op de Veluwe. Vanzelfsprekend zouden wij daar niet over uitgepraat raken dus hebben we hem aangeboden om een dia-lezing voor deze mensen te presenteren. Omdat deze dia-serie bedoeld is om publiek meer te laten ontdekken in het bos, hadden we geen idee of dit zou aanslaan bij ouderen. Al snel bleek ons dat deze lezing zeer gewaardeerd werd. Dit konden we, onder andere, opmaken uit de vragen die gesteld werden. Men liet blijken graag eens onder leiding een tochtje te willen maken in het bos. We gaan in samenwerking met Stichting Wisselwerk kijken of daartoe een mogelijkheid bestaat.

Een zeer goede camping op een ideale lokatie !

Woeste Hoefweg 35
7351 TN Hoenderloo
055-3781760

“De Pampel” geniet hoge waardering, zowel van publiek als van officiële instanties, voor gastvrijheid en kwalitatief hoogstaande voorzieningen.

Het sanitair is schoon en bovendien goed verwarmd. De situering, de meest centrale in het groene hart van Nederland, waarborgt een grote diversiteit aan toeristische mogelijkheden.

“De Pampel” is voor de toeristische kampeerder de meest aantrekkelijke camping van Nederland.

GEEN HALFJAARLIJKSE INFO S.B.D.V.

door: H. Kats

Door een paar donateurs is de suggestie gegeven om een halfjaarlijkse mailing uit te laten gaan met ons programma en andere mededelingen waardoor men vaker aan onze Stichting herinnerd wordt. Hoewel wij het daar in principe wel mee eens zijn en ook wel er de voordelen van zien, hebben we besloten om dit niet te doen.

Argumenten:

- Het kost ons veel moeite en tijd om ieder jaar ons boekje samen te stellen, zou daar een halfjaarlijkse info - brief bijkomen dan is dat een extra belasting.
- We moeten veel afspraken een jaar van tevoren maken dus is het geen taakverlichting om bijvoorbeeld een halfjaarlijks programma te maken.
- We hebben, mede door het vrijwilligerswerk, het hele jaar een druk programma.
- Wij willen de contributie niet verhogen.
- Vele donateurs geven meer dan de minimum contributie, dit geld willen wij blijven besteden aan bepaalde natuurprojecten die regelmatig in ons boekje worden vermeld.
- U krijgt van ons een programma voor een heel jaar. Als u mee wilt met een excursie/wildspeurtocht of wilt deelnemen aan vrijwilligerswerk kunt u de data in uw agenda noteren waardoor een tussentijdse mailing, ons inziens, niet nodig is.

TWEE DAMHERTEN VERSTRIKT IN DRAAD

door H. Kerssen

Zoals zo langzamerhand bekend is heeft onze Stichting werkgroepjes die vrijwilligerswerk doen. Zo ook in het Vierhousterbos en de Noorderheide. Een wel zeer bijzondere ervaring maakten we op zaterdag 30 maart 1996 mee.

's Morgens waren we begonnen met de weg die langs het bezoekerscentrum "Het Zandenbosch" te Nunspeet loopt en die al slingerend een mooi stuk natuur doorkruist, te ontdoen van resten die een "beschaafde" westerling tegenwoordig niet meer nodig heeft, zoals blikjes, flessen (jenever), plastic zakken en vult u zelf maar in. Zelfs werd een portemonnaie gevonden die (zoals na enkele dagen bleek) gerold was in het Ajax stadion en eigendom was van een man uit Nunspeet. Als dank kregen we / 10,- die in de kas gestort werd.

Om een uur of half twee waren we klaar met deze bezigheden en besloten werd dat ik met 3 vrijwilligers naar de Noorderheide zou gaan aangezien daar nog een heideterreintje lag dat van opslag ontdaan moest worden. Zo gezegd zo gedaan. Zodra we op de Noorderheide beland waren vertelde ik de vrijwilligers, dat als we geluk hadden, misschien moeflons of damherten zouden kunnen zien. En inderdaad, nauwelijks had ik dit gezegd of de moeflons lieten zich in hun volle glorie bewonderen. Terwijl wij rustig verder reden bleven zij staan en waren totaal niet veront-rust. Iets verderop dacht ik eerst nog een moeflon te zien

staan. Maar toen we dichterbij kwamen zagen we dat het een damhert was. Zo te zien stond hij rustig te laveien (grazen). Maar, toen we op hem op een gegeven ogenblik met de auto op 20-30 meter voorbij reden, stond hij nog steeds met de kop naar beneden. Dit was uiteraard niet normaal, want als er iets passeert behoort hij de kop op te werpen om toch op z'n minst het (eventuele) gevaar te localiseren. Stoppen dus, en uit de auto om te kijken wat er aan de hand was. Zodra we echter uit de wagen waren begon het hert achteruit te lopen, althans dat probeerde hij, en nog steeds met de kop naar beneden. Op een meter of 10 van hem verwijderd zagen we wat er aan de hand was. Hij was hopeloos met zijn gewei verstrikt in een oud stuk afrasteringsdraad, dat vergeten was op te ruimen. Goede raad was duur. Het hert moest bevrijd worden, dat was duidelijk, maar we waren met twee mannen en twee vrouwen. En dat durfde ik toch niet aan. Dus de vrijwilligers daar achtergelaten om de boel in de gaten te houden en ben met een snel-treinvaart naar het boswachtershuis gereden, waar nu een van de medewerkers van Staatsbosbeheer woont. Deze belde op zijn beurt boswachter Morzer-Bruins. Nadat deze gearriveerd was gingen we weer met z'n drieën naar de Noorderheide, waar de situatie onveranderd was. Er werd een strategie ontworpen om het hert tegen de grond te werken en zo de draden los te knippen. Op dat moment zagen we dat er nog een damhert op de grond lag, eveneens totaal verstrikt in het draad. Van dit hert was niet veel meer over dan de kop. De rest was al verorberd door vossen/wilde zwijnen en roofvogels. Geen smakelijk gezicht. Het lukte het nog levende hert inderdaad tegen de grond te werken en voorzichtig konden we nu de draden losknippen. Zodra dit karwei achter de rug was, sprongen we tegelijk achteruit om het hert de kans te geven ongestoord weg te komen. Zo hadden we een damhert van een gewisse dood gered. De kop van het andere hert heb ik meege-nomen. Dat laat ik zo nu en dan aan het publiek zien op een manifestatie of bijeenkomst.

Een wel zeer bijzondere ervaring.

STICHTING BEHOUD DIERENWERELD VELUWE,
vrijwilligersprojecten 1997

Naam : _____

Adres : _____

Postcode: _____ plaats : _____

tel.nr. : _____

Wil zich opgeven als vrijwilliger om mee te werken aan de onderstaande projecten op de aangegeven data:

Tongerense heide:	☐	22 februari	1997
” ”	☐	21 juni	”
” ”	☐	18 oktober	”
” ”	☐	29 november	”
” ”	☐	17 januari	1998

Vierhouterbos / Noorderheide:	☐	22 maart	1997
” ”	☐	23 augustus	”
” ”	☐	15 november	”
” ”	☐	28 februari	1998

Zandhegge:	☐	17 mei	1997
”	☐	13 december	”

Berg en Bos Apeldoorn	☐	19 april	”
” ” ” ”	☐	19 juli	”
” ” ” ”	☐	13 september	”

Dit formulier zenden aan:

Stichting Behoud Dierenwereld Veluwe.
Postbus 103
7300 AC Apeldoorn

